

450 rokov od bitky pri Lepante – Víťazstvo pod zástavou Svätej ligy

Ondřej Lipka

7. októbra 2021 ✚ **História**

Každý, kto raz niekedy navštívil Kostol Panny Márie pod reťazou na Malej Strane v Prahe, si mohol všimnúť veľký obraz nad hlavným oltárom. Dielo Karla Škrétu nám nielen dokazuje majstrovstvo jedného z najväčších maliarov svojej doby a krásu barokového umenia ako takého, ale pripomína aj jednu dôležitú historickú udalosť, ktorej významné výročie, a to 450 rokov, si v týchto dňoch pripomíname. Obraz má názov *Madonna žehná maltézskeho rytiera v bitke pri Lepante* a zobrazuje kľačiacich rytierov, z Neba požehnanie Panny Márie obklopenej anjelmi a v pozadí na mori prebiehajúci boj. Táto bitka, uskutočnila sa 7. októbra 1571, bola jedným z najväčších víťazstiev kresťanskej Európy nad Osmanskou ríšou a rozširujúcim sa islamom.

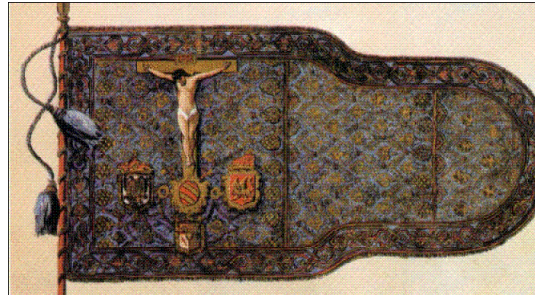
Zdroj: wikimedia commons

Osmanská ríša mala od svojho vzniku výrazne expanzívny charakter a prakticky žiadny z jej vládcov sa netajil svojimi dobyvačnými chýtkami. Štáty v juhovýchodnej Európe boli zaneprázdnené vzájomnými spormi a neboli schopné účinne čeliť invázii osmanských Turkov. Vďaka tomu Osmanská ríša čoskoro rozšírila svoj vplyv z pôvodne skromného územia v Malej Ázii na Balkán, kde ovládla o. i. územia Grécka, Macedónska, Srbska a Bulharska. Pád historického Konštantínopolu v roku 1453 bol smutnou bodkou za slávnou existenciou Byzantskej ríše.

Turecké vojská neskôr prekročili Dunaj a vtrhli do Valašska a Uhorska. Zároveň sa im podarilo obsadiť územia Sýrie, Palestíny, Egypta a Líbye, čím sa východné Stredomorie dostalo do osmanského područia. Turci v priebehu niekoľkých desaťročí vybudovali silnú flotilu, ktorá sa stala dominantnou silou v Stredomorí.

Osmanskí korzári v službách sultána prepadávali obchodné lode kresťanských krajín, zmocňovali sa tovaru a **zajatcov brali do otroctva**, čím sa im takmer úplne podarilo ochromiť námorný obchod v oblasti. Turecký útok na Cyprus, jednu z posledných kresťanských krajín vo východnom Stredomorí, a rastúce obavy z invázie do Talianska podnietili pápeža Pia V. konať.

Tento svätec, ktorý sa okrem iného podpísal pod konečnú podobu svätej omše, ktorá je výsledkom Tridentského koncilu, a ktorej slávenie jeho nástupca obmedzil apoštolským listom *Traditionis custodes*, prejavil aj veľký diplomatický talent. Podarilo sa mu dohodnúť vytvorenie tzv. Svätej ligy, ktorá spojila kresťanské štáty južnej Európy do veľkej protitureckej koalície. Okrem pápežského štátu do nej patrili predovšetkým Španielsko, Benátky, Janov, menšie talianske štáty a v neposlednom rade aj mocný Rád maltézskych rytierov, ktorý mal bohaté skúsenosti s bojom proti osmanským nájazdníkom z predchádzajúcich rokov. Ani niektorí panovníci iných európskych krajín neboli ľahostajní, napríklad bavorský vojvoda Albrecht ochotne poskytol časť svojej armády.

Štandarda Svätej ligy

zdroj: wikimedia commons

Nevlastný brat španielskeho kráľa a úspešný vojvoda don Juan de Austria prevzal velenie nad kresťanskou flotilou, ktorá mala niečo vyše dvesto lodí. Okrem modlitieb sa kresťania mohli spoliehať iba na vynikajúcu palebnú silu svojich najmodernejších lodí, tzv. galeáz, ktorých mali len 6 (!), zatiaľ čo zvyšok flotily tvorili klasické galéry. V ich prospech hovorila aj skutočnosť, že v podpalubí kresťanských galér plnili úlohu veslárov slobodní občania, ktorí boli ozbrojení a v prípade boja zblízka zvyšovali vojenský potenciál lode, zatiaľ čo ich kolegovia na tureckej strane boli (väčšinou kresťanskí) otroci. Výrazná početná prevaha lodí, vojakov a ich skúsenosti však naklonili misky váh na stranu Turkov. K rozhodujúcemu stretu došlo v Korintskom zálive pri gréckom pobreží. Pápež Pius V. sa neustále modlil ruženec za výsledok bitky, ktorého definitívnu podobu krátko predtým určil, a vyzval celý kresťanský svet, aby robil to isté.

Zásah zhora sa prejavil krátko po začiatku bitky, keď došlo k nečakanej zmene smeru vetra, ktorý fúkal Turkom najprv do chrbta a potom sa obrátil priamo proti nim. Protivietor Turkov spomalil a kresťania mohli naplno využiť svoju palebnú prevahu. Osmanskí velitelia sa tiež dopustili niekoľkých nepochopiteľných a vskutku fatálnych chýb. **Výsledkom bolo presvedčivé víťazstvo Svätej ligy.** Veľká časť tureckej flotily išla ku dnu aj so svojimi skúsenými posádkami, len časti tureckého ľavého krídla sa podarilo uniknúť. Zvyšné lode boli zajaté a zároveň bolo **oslobodených 12-tisíc kresťanských otrokov**, ktorí boli na nich uväznení.

Víťazstvo Svätej ligy malo významný vojenský, politický a duchovný rozmer. Na pamiatku pápež Pius V. ustanovil sviatok Panny Márie víťazstva, neskôr premenovaný na Ružencovú Pannu Máriu. Osmanská flotila, ktorá v posledných sto rokoch nepoznala väčšiu porážku, bola v troskách a hoci sa Turci čoskoro pustili do výstavby novej flotily, nikdy sa im už nepodarilo obnoviť jej pôvodnú silu a kvalitu. Bohužiaľ, kresťanská koalícia nebola schopná ďalej strategicky využiť svoje víťazstvo a čoskoro sa rozpadla kvôli vnútorným nezhodám. A to hovoríme iba o štátoch združených v Svätej lige. Ďalšie, najmä protestantské

krajiny, ktoré si nenechali ujsť jediná príležitosť oslabiť moc pápežstva a katolíckych monarchií v Európe, priamo alebo nepriamo podporovali osmanských Turkov.

Mimoriadne tragický sa v tomto ohľade javí prístup Francúzska, ktoré hoci katolícke, s potešením podporovalo akúkoľvek protihabsburskú politiku, vrátane protureckej. Treba mať na pamäti, že vďaka postoju týchto krajín boli Osmania schopní sa z porážky na mori spamätať a o niekoľko desaťročí neskôr začať sériu poľných ťažení, pričom sa ich podarilo zastaviť až pred Viedňou v roku 1683.

Po tomto neúspechu turecká moc postupne slabla, prešla populačnou krízou a z I. svetovej vojny vyšla Osmanská ríša ako porazený štát zbavený veľkej časti svojho územia a zmietaný vnútornými nepokojmi. Napriek tomu môžeme dnes povedať, že Turci sa dokázali vzchopiť. V Bospore čaká na svoju príležitosť už nie „chorý muž“, ako bola Osmanská ríša v závere svojej existencie posmešne prezývaná, ale predovšetkým odhodlaný, silný moslimský štát. Jeho súčasný „sultán“ Erdogan celkom otvorene sníva o obnove Osmanskej ríše. Turecko sa angažuje v Sýrii, kde využilo prebiehajúcu občiansku vojnu a anektovalo pohraničné oblasti obývané Kurdmi, významne prispelo k vlaňajšej porážke arménskych jednotiek v konflikte v Náhornom Karabachu (Arcach) s podporou Azerbajdžanu a podporuje islamistami ovládanú Vládu národnej jednoty v občianskej vojne v Líbyi.

Okrem toho si nárokuje na niektoré grécke ostrovy, na nerastné bohatstvo v ich teritoriálnych vodách a z času na čas dokonca vyvoláva menšie potýčky na hraniciach, hoci Grécko je členom toho istého vojenského paktu NATO. Erdogan, ktorý je od mladosti nadšeným islamistom, tiež zámerne púšťa do Európy tisíce moslimských migrantov, pretože vie, že ide o predsunutú jednotku, ktorá skôr či neskôr bude mať v daných krajinách ambície prevziať moc.

Naopak, kedysi hrdá a sebavedomá Európa sa nachádza v čoraz väčšej duchovnej, morálnej a demografickej kríze. Európske národy sú dnes uväznené v žalári zvanom Európska únia. V mnohých krajinách sa jej darí ničiť zvyšky národnej a kresťanskej identity vo víre multikulturalizmu a zmesi liberálnych ideológií.

Okrem toho sa nám v súčasnosti krok za krokom berú občianske slobody v mene boja proti covidu a klimatickým zmenám. Existuje ešte nejaká šanca na zvrät?

Nezabúdajme tiež, že rozpory na národnej scéne doma i v zahraničí nikam nevedú a že ich využijú len naši protivníci. História nám ukazuje, že len keď sa Európania dokázali zjednotiť, dosiahli víťazstvo nad spoločným nepriateľom. Väčšinou to bolo doslova o 5 minút dvanásť, ale mnohé nasvedčuje tomu, že rovnaký čas tiká na hodinách našej existencie aj dnes. A samozrejme, nezabúdajme na modlitbu, najmä na modlitbu ruženca. Jeho sila je oveľa väčšia, než sa nám môže niekedy zdať.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/450-rokov-od-bitky-pri-lepante-vitazstvo-pod-zastavou-svatej-ligy/>